

ÖĞRETMEN ADAYLARININ YAŞAM BOYU ÖĞRENMEYE İLİŞKİN ALGILARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ¹

EXAMINING THE PERCEPTION OF PROSPECTIVE TEACHERS ABOUT LIFE-LONG LEARNING IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES

Behçet ORAL²
Taha YAZAR³

Öz

Öğrenme insan yaşamının temelinde yer almaktadır. Öğrenme yalnızca okulda gerçekleşmemektedir. Okuldaki öğrenmelerinin yanı sıra insanlar öğrendikleri pek çok davranışı yaşamın içinde aile, arkadaş gibi sosyal ortamlarda kazanmaktadır. 21.yy toplumlarında var olabilmek için öğrenmenin yaşam boyu devam etmesi gerekmektedir. Bu bağlamda yaşam boyu öğrenme toplumsal yaşamda var olan öğrenme etkinliklerinin toplamı olarak tanımlanabilir. Bu doğrultuda yaşam boyu öğrenme beşikten mezara kadar devam eden temel bir davranış biçimi olarak ele alınabilir (Miser, 2006; Duman, 2007). Bu çalışmanın amacı öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin algılarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesidir. Bu doğrultuda öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme ile ilgili algılarının cinsiyet, bölüm ve devam edilen sınıfa göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Araştırmanın evrenini 2012-2013 Öğretim yılı Bahar döneminde Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesinde lisans programlarına devam eden öğretmen adayları oluşturmuştur. Veri toplama aracı uygulanan 310 öğretmen adayı ise araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Kullanılan veri toplama aracı, “öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme ilişkin algıları”ni belirlemeye yönelik olarak bu araştırma için araştırmacılar tarafından geliştirilen 5’li likert tipi ölçektir. İstatistiksel çözümlenelerde SPSS paket programı bilgisayar programından yararlanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, genel olarak öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin algılarının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin algılarının cinsiyete ve bölümlere göre farklılık göstermediği, devam edilen sınıfa göre ise anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen adayı, yaşam boyu öğrenme, öğrenme.

Abstract

Learning appears in the basis of human life. Learning does not occur only at schools. With the learnings at school, people learn most of their behaviour in social environment in life like family and friends. To exist among the societies of 21st century, learning should continue throughout life. In this context, life-long learning can be defined as the sum of all the learning activities in life. Accordingly, life-long learning can be seen as kind of behaviour which continues from birth to death (Miser, 2006; Duman, 2007). Purpose of present study is to examine the perception of prospective teacher about life-long learning according to various variables. Accordingly, it was studied if the perception of prospective teachers differ according to their sex, department and their level of university. The population for the study consists of prospective teachers who were continuing their undergraduate degree at Ziya Gökalp Education Faculty, Dicle University in 2012-2013 educational year, Spring Semestre. 310 prospective teachers who were interviewed formed the data collection tool form the study sample. Data collection toll, to determine “the perception of prospective teachers about life-long learning” was developed by researchers for this study, is Likert- type with five options. SPSS package program was used for statistical analysis. According to findings, it was found that, in general, the level of perception of prospective teachers about life-long learning was high. The results of the study show that while the perception of prospective teachers about life-long learning does not differ significantly according to gender and department, it differs significantly according to prospective teachers’ class grade.

Key Words: Prospective teacher, life-long learning, learning.

¹ Bu çalışma, 2-4 Ekim 2013 tarihinde düzenlenen International Perspectives on New Aspects of Learning in Teacher Education, (Öğretmen Eğitiminde Öğrenmeye Uluslar arası Yeni Bakış Açılımları Konferansı) -İPALTE 2013’te sunulan poster bildirinin geliştirilmiş halidir.

² Prof.Dr. Dicle Üniv.Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, oralbehcet@yahoo.com

³ Yrd.Doç.Dr.Dicle Üniv. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, tahayazar2011@gmail.com

1.GİRİŞ

Bilim dünyasında yaşanan hızlı gelişmeler toplumsal yaşamın hemen her alanında bilgilerin çoğalmasına ortam sağlamaktadır. Yaşadığımız çağda bilgiler çoğalsa bile yaşanan gelişme ve buna bağlı değişimler sonucunda üretilen bilgiler hızla eskimekte ve geçerliliğini yitirebilmektedir. Bu nedenle, yaşam boyu öğrenme günümüz dünyasında bireylere gerekli olan nitelikli güncel bilgi ve becerilerin kazandırılmasında önemli rol oynamaktadır.

İnsan yaşamının temelinde yer alan öğrenme yalnızca okulda gerçekleşmemektedir. Okuldaki öğrenmelerinin yanı sıra insanlar öğrendikleri pek çok davranışı yaşamın içinde aile, arkadaş gibi sosyal ortamlarda kazanmaktadır. Bunların tümü kasıtlı ve kasıtsız olarak öğrenme için bir ortam oluşturmaktadırlar (Miser, 2006:58). Toplumsal yaşam içindeki bu farklı öğrenme ortamları yaşam boyu eğitim/öğrenme kavramlarının önem kazanmasına ve akademik araştırmalar bağlamında daha çok tartışılmasına zemin hazırlamıştır.

Yaşam boyu eğitim, eğitimin çocuklukta başlayan sürekli eğitim yaşantısının başlangıç evresiyle sınırlı olmadığı, ilk ve son deneyim olmadığı tersine yaşam boyu devam eden bir deneyim olması gerektiği düşüncesidir. Yaşam başlı başına sürekli bir öğrenme sürecidir, ancak her insanın teknik ve toplumsal değişmelere ayak uydurabilmesi, meydana gelen değişimler karşısında hazırlıklı olabilmesi ve bireysel gelişimi için sürekli özgül olanaklara gereksinimi vardır. Yaşam boyu eğitim, bireyin hem kasıtlı hem de rastgele olan öğrenme yaşantılarını kapsar (Titmus, Buttedahl, Ironside ve Lengrand, 1985:19-20).

Yaşam boyu eğitim fikri birçok eğitimcinin belirtmiş olduğu üzere insanlık tarihi kadar eskidir (Lowe, 1985:30). “Yaşam boyu öğrenme” kavramı ise, 20. yüzyılın başlarında kullanılmaya başlanmıştır. “Yaşam boyu öğrenme” kavramı bir eğitim sürecinden çok, kendiliğinden ve herkes için söz konusu olan bir süreci ifade etmektedir. Çünkü bir eğitim sürecinden geçse de geçmese de herkes yaşamı boyunca doğa ve insanla girdiği etkileşimler sonucunda sürekli olarak öğrenir (Ünal, Tural ve Aksoy, 2006:144-145).

21. yüzyıl toplumlarında var olabilmek için öğrenme yaşam boyu devam etmesi gereken dönüştürücü bir süreç olarak görülmektedir. Bu bağlamda yaşam boyu öğrenme toplumsal yaşamda var olan öğrenme etkinliklerinin toplamı olarak tanımlanabilir (Duman, 2007:95). Başka bir ifade ile yaşam boyu öğrenme; yaşam süresince girilen, kişisel, sosyal ve/veya mesleki gerekçelerle bilgi, teknik bilgi, beceri, yeterlilik ve/veya niteliklerin iyileştirilmesini sağlayan tüm öğrenme faaliyetleri olarak ele alınabilir (Terminology of European of Education and Training Policy, 2014:171).

Bir anlamda bireyin kendine yatırım yapması demek olan yaşam boyu öğrenmenin temel ilkesi, bilinçli ve amaçlı olarak yaşam boyunca öğrenmeye devam etmektir. Bireylerin bilgi ve becerilerini sürekli yenilemesi gerekmektedir. Örgün eğitim bireylerin ihtiyaçlarını karşılamada tek başına yeterli olamamaktadır. Öğrenenler eğitim sisteminin farklı aşamalarında eğitimlerine devam edebilmelidirler. Bireylerin ihtiyaç duydukları bilgi ve becerileri kazanmaları için bilgiye dayalı, öğretmen merkezli ezberle yönelen öğretim yerine; yaratıcı, uygulamaya yönelik, yaşam boyu süren bir öğrenme- öğretim modeli geliştirmek gerekmektedir. (Koç, 2005:214- 215).

Reinsch (2007 akt; Yavuz Konokman ve Yanpar Yelken, 2014:268) eğitim sisteminin yaşam boyu öğrenen bireyler yetiştirmesinin gerekli olduğuna, eğitim sisteminin yanı sıra, işletmelerin ve endüstrinin yaşam boyu öğrenmeye ihtiyaç duyduğuna ve bireylerin kendi öğrenmelerini gerçekleştirebiliyor olması gerektiğine değinmiştir.

Herhangi bir ülkede yaşam boyu öğrenme uygulamalarının toplumda etkin ve yaygın bir biçimde gerçekleştirilmesinde üniversitelere büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir. Yaşam boyu öğrenmenin yaygınlaşmasında üniversitelerin yanı sıra diğer eğitim-öğretim

kurumları ve demokratik kitle örgütlerinin katılımlarının da sağlanması gerekmektedir (Duman, 2007:106-107). Üniversitelerin "araştırma" ve "öğretim" işlevlerine 1950'lerden sonra "toplum hizmetleri" işlevi de eklenmiştir (Soran, Akkoyunlu ve Kavak, 2006: 202). Dinevski ve Dinevski (2004:231), yaşam boyu öğrenmede yüksek öğretim kurumlarının rolünü, mesleki gelişim olanağı sağlayan ve destekleyen, e-öğrenme, sanal üniversite, internet tabanlı eğitim yoluyla bilginin yayılmasını sağlayan kurumlar biçiminde ifade etmiştir.

İlgili alan yazında yaşam boyu öğrenme ile ilgili araştırmaların yapıldığı ancak öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin algılarını saptamaya yönelik araştırmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Atik Kara ve Kürüm'un (2007) yaptığı araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının yaşam boyu öğrenmeyi, farkında olmadan gerçekleşen bir öğrenme olarak tanımladıkları, öğrenmenin her yaşta, her yerde gerek bilinçli gerekse farkına varmadan gerçekleşen bir olgu olarak anladıkları, yaşam boyu öğrenmenin öğrenmeyi öğrenmeyle gerçekleştirebileceği görüşünde oldukları sonuçlarına ulaşılmıştır. Diğer Coşkun (2009) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre, üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri düşük düzeyde bulunmuştur. Sınıf düzeyine göre öğrencilerin ölçekten aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Üniversite öğrencilerinin ölçek puanları cinsiyete göre ise farklılık göstermektedir. Kız öğrencilerin puan ortalaması erkeklerden daha yüksek bulunmuştur. Demirel ve Akkoyunlu (2010) tarafından yapılan araştırmada, öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimleri yüksek düzeyde bulunmuştur. Elde edilen bulgulara göre öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimleri cinsiyet, sınıf, başarı algısı, akademik kariyer yapma isteği ve iş yaşamına ilişkin başarı inancı açısından farklılık göstermiştir. Kız ve erkek öğrencilerin yaşam boyu öğrenme eğilimi puan ortalamaları arasında, kız öğrenciler lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Şahin, Akbaşlı ve Yanpar Yelken (2010) öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme anahtar yeterlikler düzeyini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada sonucunda öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmede anahtar yeterliklere yönelik görüşlerinde cinsiyetin herhangi bir etkisi bulunmamıştır.

Öğretmen adaylarının bilgi çağının gerektirdiği yaşam boyu öğrenme konusunda güçlü duyarlılığa sahip oldukları, yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşlerde cinsiyete göre kız öğretmen adayları lehine anlamlı düzeyde yüksek katılım olduğu gözlenmiştir. Ayrıca, bölümlere göre, Sınıf, Matematik ve Türkçe öğretmen adaylarının, yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark bulunmuştur (İzci ve Koç, 2012). Öğretmen adaylarının kendilerini yaşam boyu öğrenmede "yeterli" aralığında algıladıkları, öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme yeterliklerine yönelik algıları cinsiyet ve öğrenim görülen anabilim dalı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermiştir. Bayan öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme yeterliklerine ilişkin algılarının erkek öğretmen adaylarından daha olumlu olduğu; İngiliz Dili ve Edebiyatı, Alman Dili Eğitimi, Türkçe ve BÖTE öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme yeterlikleri algılarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür (Gencel, 2013). Öğretmen adayları, toplumsal ve teknolojik gelişmelerin bireyi yaşam boyu öğrenmeye zorladığını; etkili bir öğretmenin de yaşam boyu öğrenmenin gerektirdiği bilgi ve becerilere sahip olması gerektiğini belirtmişlerdir (Köksal ve Çöğmen, 2013).

Bilgi teknolojilerinin gelişimi, öğrenme-öğretme sürecinde uygulanmakta olan yeni yaklaşım ve yöntemler, yaşam boyu öğrenme becerilerini öğretmenler için en önemli yeterlik alanı olarak görülmesine neden olmuştur. Okullarda etkili öğrenme-öğretme çevresi oluşturabilmesi öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme becerileri ile donatılmış olması ile yakından ilişkilidir. Yaşam boyu öğrenme becerileri hem öğreticinin niteliğini hem de eğitim sisteminin niteliğinin artırılması ile ilişkili en önemli yeterlik alanıdır. Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenen birey olarak yetiştirilmesi onların yaşam boyu öğrenen birey ve meslek elemanı olmalarını sağlayacaktır (Selvi, 2011:68-69). Chapman ve diğerleri (2003 akt;

Gencel, 2013:242), yaşam boyu öğrenen toplumlara ulaşmada öğretmen eğitiminin önemine değinerek, öğretmen adaylarının eğitiminde yaşam boyu öğrenme ve yapılandırmacı yaklaşımı uygulama yeterliklerinin geliştirilmesi gerekliliğini vurgulamaktadır. Bu çalışmada öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Öğretmen adaylarının algılarının belirlenmesi, günümüz bilgi dünyasının gerektirdiği ölçülerde yaşam boyu öğrenme bilgi ve becerilerine uygun bir biçimde yetiştirilmelerine ve etkili bir öğretmenlik eğitimi almalarına olanak sağlayacaktır. Bu yönüyle araştırmanın alana katkı sağlaması umulmaktadır.

1.1 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin algılarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesidir. Araştırmanın temel amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin algıları;

- ✓ Cinsiyetlerine,
- ✓ Bölümlerine,
- ✓ Öğrenim gördükleri sınıfa göre, anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

2. YÖNTEM

Bu çalışma, tarama araştırması olarak desenlenmiştir. Tarama araştırması, bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalardır. Tarama araştırmasının önemli avantajı, oldukça çok bireyden oluşan örneklemden elde edilen bir çok bilgiyi araştırmacılara sunmasıdır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2012:14).

2012-2013 Eğitim-öğretim yılında Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi programlarına kayıtlı Bahar dönemine devam eden öğretmen adaylarından elde edilen bilgiler araştırmanın verilerini oluşturmuştur.

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni 2012-2013 Öğretim yılı Bahar döneminde Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi programlarındaki tüm öğretmen adaylarıdır. Araştırmanın örneklemini ise fakültenin çeşitli programlarına devam eden bu araştırma için rastgele seçilen 329 öğretmen adayı oluşturmuştur. Ancak uygulanmadan sonra araştırmacılar tarafından yapılan incelemelerde amaca uygun gerekli ilgi ve özeninin gösterilmemesi ve bazı maddelerinin eksik bırakılması gibi nedenlerle veri toplama aracının 19'u değerlendirme dışı bırakılarak 310 öğretmen adayının doldurduğu veri toplama aracı değerlendirilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının 157'si (% 50,6) bayan, 153'ü de (% 49,4) bay'dır. Katılımcıların 72'sini (% 23,2) İlköğretim, 66'sını (% 21,3) Fen ve Matematik, 127'sini (% 41) Sosyal, 45'ini de (% 14,5) Yabancı diller bölümlerindeki öğretmen adayları oluşturmuştur. Öğretmen adaylarının 62'si (% 20) 1.sınıf, 39'u (% 12,6) 2. sınıf, 86'sı (% 27,7) 3. sınıf, 87'si (% 28,1) 4.sınıf, 36'sı da (% 11,6) 5. sınıfa devam etmektedir.

2.2. Veri Toplama Aracı

Bu araştırma için kullanılan veri toplama aracının hazırlanması için öncelikli olarak yaşam boyu öğrenme ile ilgili genel bir alan yazın taraması yapılmıştır. Yapılan genel taramalar sonucunda alın yazında yer alan özellikle Duman, 2006; Duman, 2007; Hake, 2006; Ayhan, 2006; Sayılan, 2006; Koç, 2005; Akkoyunlu, 2008 ve Topakkaya, 2013 kaynakları temel alınarak veri toplama aracı araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Geliştirilen veri

toplama aracı, 5'li likert tipi ölçektir. Veri toplama aracı; a) Kişisel bilgiler ve b) Yaşam boyu öğrenme (YBÖ) ile ilgili maddeler (62 madde) olmak üzere iki bölümden oluşmuştur.

Veri toplama aracının geçerliliği için alanında uzman öğretim üyelerinin görüş ve önerilerine başvurulmuş, öğretim üyelerinden gelen bazı görüş ve öneriler doğrultusunda veri toplama aracı araştırmacılar tarafından tekrar ele alınarak düzenlenmiştir. Veri toplama aracından elde edilen veriler faktör analizine tabi tutulmuştur. Yapılan faktör analizinde KMO değerinin .931 olduğu görülmüştür. Bu değer veri toplama aracının faktör analizi yapmaya uygun olduğunu göstermektedir. Analiz sonucunda veri toplama aracındaki maddelerin tek faktörde birleştiği görülmüş olup toplam varyansın % 60'ını açıkladığı görülmüştür. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0.96 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre, ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğu söylenebilir.

Öğretmen adaylarının Yaşam boyu öğrenmeye ilişkin algılarını incelenmesini amaçlayan veri toplama aracında yer alan örnek maddelerden bazıları şöyledir:

- ✓ Öğretmenlik mesleği için hizmet öncesinde (Eğitim Fakültesi'nde) öğrendiklerimizin yeterli olduğunu düşünüyorum. (Madde 3)
- ✓ Günümüzde toplumsal yaşamda var olabilmek için öğrenmenin yaşam boyu devam etmesi gerektiğine inanırım. (Madde 8)
- ✓ YBÖ bağlamında Eğitim Fakültelerinin görevlerinden biri de “öğrenmeyi öğrenme” becerilerini kazandırmak olmalıdır. (Madde 18)
- ✓ Örgün eğitim, bireylerin toplumsal yaşamdaki gereksinimlerini karşılamada tek başına yeterli değildir. (Madde 24)
- ✓ YBÖ insanların bakış açılarını ve entelektüel düzeylerini bilinçli bir şekilde genişletme olanağı sağlar. (Madde 43)
- ✓ YBÖ bireyin farklı ilgi alanlarına ve mesleklere yönelmesini sağlayarak toplumun aktif bir üyesi olmasına katkıda bulunmaktadır. (Madde 54)
- ✓ YBÖ eğitim kurumlarının yanı sıra sivil toplum kuruluşları tarafından da desteklenmelidir. (Madde 60)

Veri toplama aracı, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesindeki programlara devam eden öğretmen adaylarına araştırmacılar tarafından 29.04.2013 - 25.05.2013 tarihleri arasında uygulanmıştır.

2.3. Verilerin Analizi

Veri toplama aracında yer alan yaşam boyu öğrenmeye ilişkin algılarını incelemeye yönelik 62 madde tek boyut atında değerlendirilmiştir. Öğretmen adaylarının alan yaşam boyu öğrenmeye ilişkin algıları “cinsiyet”, “bölüm” ve “sınıf” değişkenlerine göre ele alınarak analiz edilmiştir. Araştırma verilerinin analizinde aritmetik ortalama, t testi ve varyans analizi (one-way) kullanılmıştır. Varyans analizi sonuçlarına göre ortalamalar arasında anlamlı fark çıkması durumunda anlamlı farkın kaynağının hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için LSD testi yapılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

Yapılan istatistiksel analizlerde SPSS 17.0 (Statistical Package for the Social Sciences) bilgisayar programından yararlanılmıştır. Ölçeğin seçenekleri, “Tamamen katılıyorum” 5, “Katılıyorum” 4, “Kısmen katılıyorum” 3, “Katılmıyorum” 2, “Hiç Katılmıyorum” 1, biçiminde puanlanmıştır. 5'li likert tipi ölçeğin seçenekleri ve puan aralığı ise; “Tamamen katılıyorum” (4.20-5.00), “Katılıyorum” (3.40-4.19), “Kısmen katılıyorum” (2.60-3.39), “Katılmıyorum” (1.80- 2.59) ve “Hiç Katılmıyorum” (1.00-1.79) biçiminde ele alınmıştır.

3. BULGULAR

Araştırma bulguları araştırmanın alt amaçları doğrultusunda ele alınarak sıralanmıştır. Buna göre, öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin algılarının “cinsiyet” değişkenine ait t-testi sonuçları Tablo 1’de görülmektedir.

Tablo 1: Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenmeye İlişkin Algılarının Cinsiyet Değişkenine Göre t-testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	t-testi	Önem düzeyi
Bayan	157	4,2882	,44379	2,208	.039
Bay	153	4,1765	,44694		P>0.05

sd= 308

Tablo 1’de yer alan bulgulara göre, öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin algılarının “cinsiyet” değişkenine göre [$t_{(308)}=2,208$; $p>0.05$] anlamlı bir fark göstermediği belirlenmiştir. Bu bulgulardan öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin algılarında “cinsiyet” değişkeninin bir etkisinin olmadığı söylenebilir. Aritmetik ortalamalara göre bayan öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme (YBÖ) algılarının ($\bar{X}=4,28$), (Tamamen katılıyorum), bay öğretmen adaylarından ($\bar{X}=4,17$) (Katılıyorum) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 2’de öğretmen adaylarının bölüme göre YBÖ’ye ilişkin algılarının aritmetik ortalama ve standart sapma sonuçları yer almıştır.

Tablo 2: Öğretmen Adaylarının Bölümlere Göre YBÖ’ye İlişkin Algılarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Bölümlere Göre	N	$\bar{X}$	SS
İlköğretim	72	4,2513	,42369
Fen ve Matematik	66	4,1239	,45599
Sosyal	127	4,2799	,46941
Yabancı Diller	45	4,2315	,39714
Toplam	310	4,2330	,44813

Tablo 2’deki bulgulara göre tüm bölümlerdeki öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme ilişkin algılarının ortalamaları 4,12 – 4,27 arasında değişmektedir. YBÖ algısı en yüksek düzeyde ($\bar{X}=4,27$) ortalama ile sosyal bölümlerdeki öğretmen adaylarında en az düzeyde ise, ($\bar{X}=4,12$) ortalama ile Fen ve Matematik bölümlerindeki öğretmen adaylarında olduğu görülmektedir. Genel olarak aritmetik ortalamalara bakıldığında öğretmen adaylarının bölümlere göre YBÖ’ye ilişkin algılarının yüksek düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırma kapsamında yer alan öğretmen adaylarının bölümlerine göre YBÖ’ye ilişkin algılarında gözlenen farkın gruplar arasında anlamlı olup olmadığını saptamak için varyans analizi uygulanmıştır.

Öğretmen adaylarının YBÖ’ye ilişkin algılarının “bölüm” değişkenine ait varyans analizi sonuçları Tablo 3’te gösterilmektedir.

Tablo 3: Öğretmen Adaylarının Bölümlere Göre YBÖ Algularına İlişkin Varyans Analizi (One-Way) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar arası	1,089	3	,363		.143
Gruplar içi	60,964	306	,199	1,823	P>0.05
Toplam	62,053	309			

Tablo 3'te yer alan bulgulara göre, öğretmen adaylarının YBÖ'ye ilişkin algıları [F (3,306) = 1,823; p> 0.05] "bölüm" değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Buna göre, öğretmen adaylarının öğrenime devam ettikleri bölümlerin yaşam boyu öğrenme algılarında belirleyici bir faktör olmadığı söylenebilir.

Tablo 4'te öğretmen adaylarının sınıfa göre YBÖ'ye ilişkin algılarının aritmetik ortalama ve standart sapma sonuçları yer almıştır.

Tablo 4: Öğretmen Adaylarının Sınıfa Göre YBÖ'ye İlişkin Algılarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Sınıfa Göre	N	$\bar{X}$	SS
1. Sınıf	62	4,2534	,33621
2. Sınıf	39	4,0939	,45516
3. Sınıf	86	4,3713	,46163
4. Sınıf	87	4,2056	,44740
5. Sınıf	36	4,0847	,49782
Toplam	310	4,2330	,44813

Tablo 4'teki bulgular incelendiğinde tüm sınıflardaki öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme ilişkin algılarının ortalamaları 4,08 – 4,37 arasında değiştiği görülmektedir. YBÖ'ye ilişkin algının en yüksek düzeyde ($\bar{X}=4,37$) ortalama ile 3. sınıftaki öğretmen adaylarında en az düzeyde ise, ($\bar{X}=4,08$) ortalama ile 5. sınıftaki öğretmen adaylarında olduğu anlaşılmaktadır. Aritmetik ortalamalara genel olarak bakıldığında öğretmen adaylarının sınıflara göre YBÖ'ye ilişkin algılarının yüksek düzeyde olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Öğretmen adaylarının sınıf göre YBÖ'ye ilişkin algılarında gözlenen farkın gruplar arasında anlamlı olup olmadığını saptamak için varyans analizi yapılmıştır.

Öğretmen adaylarının YBÖ'ye ilişkin algılarının "sınıf" değişkenine ait varyans analizi sonuçları Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5: Öğretmen Adaylarının Sınıfa Göre YBÖ Algılarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark (LSD)
Gruplar arası	3,284	4	,821		,002	3-2
Gruplar içi	58,769	305	,193	4,261	P>0.05	3-4
Toplam	62,053	309				3-5

Tablo 5’te yer alan bulgulara göre, öğretmen adaylarının YBÖ’ye ilişkin algıları [F (4,309) = 4,261; p< 0.05)] “sınıf” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan LSD testi sonucuna göre, 3.sınıfa ($\bar{X}=4,37$) devam eden öğretmen adayları ile 2.sınıf ($\bar{X}=4,09$), 4.sınıf ($\bar{X}=4, 20$) ve 5. Sınıftaki ($\bar{X}=4,08$) öğretmen adaylarının YBÖ’ye ilişkin algıları arasında 3. sınıftakilerin lehine anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin algılarının “cinsiyet” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır. Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin algılarında “cinsiyet” değişkene göre anlamlı farklılık olmamakla beraber aritmetik ortalamalara göre bayan öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme algılarının, bay öğretmen adaylarından daha yüksek olduğu söylenebilir. Elde edilen bu sonucun Şahin, Akbaşlı ve Yanpar Yelken (2010)’in yaptığı araştırma ile benzer sonuçlar taşıdığı söylenebilir. Şahin, Akbaşlı ve Yanpar Yelken (2010) tarafından yapılan araştırma sonucunda öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmede anahtar yeterliklere yönelik görüşlerinde cinsiyetin herhangi bir etkisi bulunmamıştır.

Diker Coşkun (2009) tarafından yapılan araştırma sonucuna göre, üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme ile ilgili ölçek puanları cinsiyete göre farklılık göstermiştir. Kız öğrencilerin puan ortalaması erkeklerden daha yüksek bulunmuştur. Demirel ve Akkoyunlu (2010) tarafından yapılan çalışmada da, kız ve erkek öğrencilerin yaşam boyu öğrenme eğilimi puan ortalamaları arasında, kız öğrenciler lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. İzci ve Koç (2012) tarafından yapılan araştırma sonucunda öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşlerde cinsiyete göre kız öğretmen adayları lehine anlamlı düzeyde yüksek katılım olduğu gözlenmiştir. Gencel’in (2013) yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme yeterliklerine yönelik algıları cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermiş ve bayan öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme yeterliklerine ilişkin algılarının erkek öğretmen adaylarından daha olumlu olduğu görülmüştür. Araştırma sonucunda “cinsiyet” değişkene göre anlamlı farklılık olmamasına rağmen ilgili alan yazında (Diker Coşkun, 2009; Demirel ve Akkoyunlu, 2010; İzci ve Koç, 2012; Gencel, 2013) bayan öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin algılarının bay öğretmen adaylarından daha olumlu olduğu söylenebilir.

Tüm bölümlerdeki öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme ilişkin algılarının ortalamaları 4,12 - 4,27 arasında değişmektedir. Genel olarak aritmetik ortalamalara bakıldığında öğretmen adaylarının bölümlere göre YBÖ’ye ilişkin algılarının yüksek düzeyde olduğu anlaşılmaktadır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının öğrenime devam ettikleri bölümlerin yaşam boyu öğrenme algılarında belirleyici bir faktör olmadığı sonucuna ulaşılabilir. Araştırmada elde edilen sonuçtan farklı olarak İzci ve Koç (2012) tarafından yapılan araştırma sonucunda öğretmen adaylarının bölümlere göre, Sınıf, Matematik ve Türkçe öğretmen adaylarının, yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark

bulunmuştur. Ayrıca, Gencel'in (2013) yaptığı çalışmada da öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme yeterliklerine yönelik algıları öğrenim görülen anabilim dalı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermiştir. İngiliz Dili ve Edebiyatı, Alman Dili Eğitimi, Türkçe ve BÖTE öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme yeterlikleri algılarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür.

Tüm sınıflardaki öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme ilişkin algılarının ortalamaları 4,08 – 4,37 arasında değiştiği görülmektedir. Genel olarak öğretmen adaylarının sınıflara göre YBÖ'ye ilişkin algılarının yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Öğretmen adaylarının YBÖ'ye ilişkin algıları sınıfa göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının YBÖ'ye ilişkin algıları arasında 3. sınıftakilerin lehine anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Buna göre, 3.sınıfa devam eden öğretmen adaylarının YBÖ'ye ilişkin algılarının daha yüksek düzeyde olduğu ifade edilebilir.

Diker Coşkun'un (2009) yaptığı çalışmaya göre, sınıf düzeyine göre üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Ancak Diker Coşkun (2009), ortalamalara göre son sınıf öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin birinci sınıf öğrencilerinden daha yüksek olduğunu saptamıştır. Demirel ve Akkoyunlu'ya (2010) göre ise, sınıf düzeyine göre bakıldığında son sınıf öğrencileri lehine anlamlı bir fark elde edilmiştir. Son sınıftaki öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimlerine ilişkin ortalama puanları, birinci sınıftaki öğretmen adaylarının ortalama puanlarından daha yüksektir.

Araştırma bulguları; cinsiyet, bölüm ve sınıf değişkenleri açısından genel olarak ele alındığında aritmetik ortalamalara göre öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin algılarının yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin algılarının yüksek düzeyde olması etkili bir öğretmenlik için yaşam boyu öğrenmenin gerektirdiği bilgi ve becerilere sahip olmalarının bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Araştırmada sonucunda şu öneriler geliştirilmiştir:

- Öğretmen yetiştirme programlarında yaşam boyu öğrenme ile ilgili konu, etkinlik ve proje çalışmalarına daha fazla yer verilmelidir.
- Öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme ile ilgili algılarını belirlemeye yönelik araştırmalar yapılabilir.
- Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme algılarını belirlemeye yönelik daha geniş kapsamlı araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akkoyunlu, B.(2008). Bilgi okuryazarlığı ve yaşam boyu öğrenme. *International Educational Technology Conference (IETC), 6-8 Mayıs 2008*, (Davetli konuşmacı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Atik Kara, D. ve Kürüm, D. (2007). Sınıf öğretmeni adaylarının “yaşam boyu öğrenme” Kavramına yükledikleri anlam(Anadolu üniversitesi eğitim fakültesi örneği).*16.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı içinde*. (ss. 304-311).Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Ayhan, S.(2006). Düünden bugüne yaşam boyu öğrenme. Fevziye Sayılan ve Ahmet Yıldız (Haz.). *Yaşam boyu öğrenme içinde*. (ss.2-14). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Demirel, M. ve Akkoyunlu, B.(2010). Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimleri ve bilgi okuryazarlığı öz-yeterlik algıları. *10 th. International Educational Technology Conference, (26-28 Nisan, 2010)*, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul, Proceedings Book, Volume 2, 1126-1133.
- Diker Coşkun, Y. (2009). Üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Yayınlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Dinevski, D. ve Dinevski, I. V.(2004). The concepts of university lifelong learning provision in Europe. *Transition Studies Review*, 11(3), 227-235
- Duman, A. (2007). *Yetişkinler eğitimi*, Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Duman, A. (2006). Türkiye’de yaşam boyu öğrenme siyasalarının oluştur(a)mamanın dayanılmaz hafifliği. Fevziye Sayılan ve Ahmet Yıldız (Haz.). *Yaşam boyu öğrenme içinde*. (ss.31-44). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Gencel, İ.E. (2013). Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme yeterliklerine yönelik algıları *Eğitim ve Bilim*. 38(170), 237- 252.
- Hake, B.(2006).AB politikaları ve bilgi ekonomisi: Yaşam boyu öğrenme için stratejik bir yol. Fevziye Sayılan ve Ahmet Yıldız (Haz.). *Yaşam boyu öğrenme içinde*. (ss.15-30). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- İzci, E.ve Koç, S.(2012). Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (9). 101-114.
- Koç, G. (2005).Yaşam boyu öğrenme. Özcan Demirel (Ed.) *Eğitimde Yeni Yönelimler içinde*. (ss. 213-226). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Köksal, N. ve Çoğmen, S. (2013). Pre-service teachers as lifelong learners:University Facilities for promoting their Professional development. *Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research*, 53, 21-40.
- Lowe, J. (1985). *Dünyada Yetişkin Eğitime Toplu Bakış*. Çeviren: F. Oğuzkan. Ankara: UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Yayınları
- Miser, R. (2006). İnternet ne öğretir? Fevziye Sayılan ve Ahmet Yıldız (Haz.). *Yaşam boyu öğrenme içinde*. (ss.58-61). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Sayılan, F. (2006). Herkes için eğitim: Yaşam boyu öğrenme bağlamında Türkiye’de temel eğitim sorunu. Fevziye Sayılan ve Ahmet Yıldız (Haz.). *Yaşam boyu öğrenme içinde*. (ss.106-116). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Selvi, K. (2011). Teachers’ lifelong learning competencies. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Dergisi*, 1 (1), 61-69.
- Soran, H, Akkoyunlu, B. ve Kavak, Y. (2006). Yaşam boyu öğrenme becerileri ve Eğiticilerin eğitimi programı: Hacettepe Üniversitesi örneği. *H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, (H.U. Journal of Education)*, 30, 201-210.
- Şahin, M., Akbaşlı, S. ve Yanpar Yelken, T. (2010). Key competences for lifelong learning: the case of prospective teachers. *Educational Research and Review*. 5(10), 545-556.

- Terminology of European of Education and Training Policy. A selection of 130 key terms (Second edition). (2014). Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Titmus, C.,Buttedahl, P., Ironside, D. ve Lengrand, P. (1985). *Yetişkin eğitimi terimleri*. Çeviren: F. Oğuzkan. Ankara: UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Yayınları.
- Topakkaya, A.(2013). Yaşam boyu öğrenme ve Türk üniversitelerinin bu alana muhtemel katkıları. (*JASSS*) *The Journal of Academic Social Science Studies*,6(4), 1081-1092.
- Yavuz Konokman, G. ve Yanpar Yelken, T. (2014). Eğitim fakültesi öğretim elemanlarının Yaşam boyu öğrenme yeterliklerine ilişkin algıları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [Hacettepe University Journal of Education]*, 29(2), 267-281.
- Ünal, L.I., Tural, N.K. ve Aksoy, H.H. (2006). Mesleki eğitim ve yaşam boyu eğitim: ekonomi politik bir değerlendirme. Fevziye Sayılan & Ahmet Yıldız (Haz.). *Yaşam boyu öğrenme içinde*. (ss.136-151). Ankara: Pegem A Yayıncılık.